

BALOGH ISTVÁN

Írók Bácsországban

Herceg János emlékének

Szerencse fia című előadás aznap, 1909. január 25-én a Szabadkai Színházban majdnem megbukott. Igyekeztek pedig a komédiások, a lelkiüket is kirakták a színpad szélére, szárnyalt a veretes dikció, zengett a nóta, izzadt a karnagy úr, minden adva volt a pompás sikerhez. De a második felvonás közepén megjelent a Bárány egyik lenyalt hajú pikolója, bejelentette az ügyelőnek, kitalálták már az író urak vacsoráját, jó lenne jönni, mert minden elhűl; az ügyelő nekiindult menten a sötétnek, és a vidám nóta közben félhangosan odasúgta a Szabadkai Színügyi Bizottság elnökének, mi a helyzet. Az elnök úr, Piukovits József köhintett, megragadta a mellette ülő dr. Milkó Izidor karját, menjük, mondta, tálalva van. És nyikorogni kezdtek a székek a harmadik és a negyedik sorban, egymás után álltak fel valami frakkos, szmokingos urak, aztán ők segítettek fölállni nagystélyis hölgyeknek, mert úgy illik, belekapaszkodtak a szmokingokba a dámák, s ment is volna minden a maga rendjén, ha az egyik hölgy föl nem sikolt, jaj, ráléptek a ruhámra, s hallatszott is valami pöndölrepszés, a maradók hangosan felröhögtek.

– Mit nyerít ez a sok vadbarom? – zendült Bács-Bodrog Vármegye Irodalmi Társasága elnökének, Vértesi Károlynak az acélbaritonja. – Ha a leves asztalon van, asztalhoz kell ülni. Hideg levest magyar ember nem eszik!

Megmerevedett a karnagy úr keze, fölakadt a vezénylő pálca, valami láthatatlan pókháló ereszkedett a proscéniumra, elcsuklott a primadonna trillája. Kezét arca elé kapta, sikoltott egyet, és kifutott a színpadról.

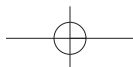
A közönség soraiban föléledt a szó, morajlott a terem, zivatar volt készülőben. Az ügyelő megoldotta a nehéz helyzetet:

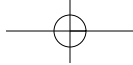
– Az író urak vacsorája tálalva van. Most szóltak a Bárányból. Elnézést kérünk a mélyen tisztelt közönségüinktől, az előadást azonnal folytatjuk.

Ki tudja, mit és hogyan folytattak, az Irodalmi Társaság illusztris tagjai kivonultak, egyetlen hölgy könnyezett csak, de az ügyelő elvezette őt az öltözők felé, ahol elsősegélyben részesítették a hasított nagystélyit, nem is látszik, nyugtatta hölgyünket az öltöztetőnő, és elharapta a cérnát.

A Társaság tagjai, vendégei átmenvén a korzón betértek a Bárány különtermébe, ahol U-alakban megterített asztal várta őket, ötven teríték a hófehér abroszon, a banda halkán játszott, a pincérek futkostak az étvágygerjesztőkkel.

A különleges alkalom, amelyet pedig megünnepeltek aznap Szabadkán, nem volt más, mint Bács-Bodrog Vármegye Irodalmi Társasága hároméves fennállása. Vagy másfél évtizednyi próbálkozások után 1906-ban végre megalakult Zomborban, a kevély vármegye székhelyén a bácsországi írók hivatalos egyesülése. A Sze-

gedi Híradó azonnal tudósított a jeles eseményről. Ez dicséretes lehetett volna, de halálosan megsértette a lap Vértesi Károly elnök urat, hiszen ezt hangoztatta: „Műkedvelők meddő erőlködésének lehetünk tanúi a Bács-Bodrog Vármegye Irodalmi Társasága alakuló közgyűlésén. E kétes összejövétel egyetlen értékes, valóban művészi megnyilvánulása Eisenhut Ferenc remekműve, a *Zentai csata* volt a vármegyeház dísztermének falán.” Az elnök úr, miután a pikoló asztalához hozta a szegedi *szennylapot* s belelapozott, felüvöltött, sebzett oroslán képe vetült a fák városa fölé, királyi dühében párbajra hívta ki a szegedi főszerkesztőt! Hangja mégsem hallatszott a Tiszáig, mert be volt csukva a kávéház ajtaja.

– A mi társaságunk fontos emblémája e környezetnek. Jelképezi, hogy legalább olyan alkotók élnek errefelé is, mint Szegeden, vagy még különbek is! – deklarálta a Bárány fehér abrosza fölött az elnök úr. – A szegedi szegénykék, a szűnyogok között a dalmata Dugonitsba kapaszkodnak, akit a maiak már nem is ismernek, Tömörkényt mutogatják, meg arra büszkék, hogy náluk lett íróvá Mikszáth és Gárdonyi, de hát ők emigráltak a sáros Tisza-partról, s nem maradt nekik más, mint egy fiatalember, valami Móra Ferenc, vagy lesz belőle író, vagy sem!

– De velünk itt van a mi legnagyobbunk, Milkó Izidor doktor! – zengte Piu-kovits József, és mindenki meglepégedetten bólogatott. – Budapest legnagyobb tárcaírója!

Milkó doktor mosolygott, ő tudta csak, mulandó ám a pesti dicsőség!

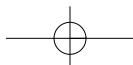
– Tőlünk nem mennek el az írók! – harsogta az elnök úr, Vértesi Károly. – Ide az eltávozottak is visszatérnek. Mert a hazai rög visszahúz!

Tapsolni kezdtek az írók a terített asztalok fölött.

Az étteremben, ahova kihallatszott a különterem ricsaja, a matematikusok asztaltársasága, akiket aznap alázatos bocsánatkérések közben száműztek a különteremből, tartotta heti rendes összejövételét. Szelíd fröccsök fölött kérdezte dr. Kormos Lajos a Felsőkereskedelmi Iskola szigorú pitagoreusa Kosztolányi gimnáziumi igazgató urat, Árpád, hallottak már ezek valamit a te fiadról?

Az igazgató úr, akit vaskezüségéről emlegettek, legyintett csak, nem tudni, a különteremből kiszűrődő beszédfoszlányokat hessegette-e, vagy fia íróságát jellemezte. Fájlalta, hogy Dezső otthagya az egyetemet, és hírlapíró lett, mert mi az? Bizonytalan egzisztencia, semmi jövő. A *Nyugatot* előfizette, örömmel olvasta fia sorait, büszke is volt rá, de hát ebből megélni nem lehet. Irodalom jég hátára viszi művelőjét! Akkor fogalmazta ezt meg maradékának, amikor arra kényszerült, hogy kizárja iskolájából. A Monarchia egyedi esete volt ez, olyan tanintézményből zárták ki a diákot, ahol annak apja az igazgató! De karakteres volt a fiú is, az atya is! Didét nem viselte meg a kaland, a szülőket nagyon. Ám a lecke nem szolgált intelemül az ifjú Kosztolányinak! Írni akart, csak írni!

Első könyvének legelső példányát Anyuskának és Apuskának dedikálta Desiré, le is utazott azonnal Pestről, festékszagú könyv lapult poggyászában, és boldog volt a gyerekek, hogy ilyen ajándékot hozhat a fővárosból a szülői házba. A szülők kedves képet mutattak elsőszülöttüknek, ám a zord igazgató sosem vallotta be önmagának sem, nem igazán tetszik neki fia költészete, szépen zengő, de idegen, jaj, nagyon idegen.

– Mennyit kaptál könyvedért? – kérdezte az apa költő fiát az ünnepi ebéd után. A fiú mosolygott, apja szemébe nézett.

– Kaptam pénzt is.

S nem hazudott a fiú, de azt elhallgatta, hogy gyorsan lába kelt a honoráriumnak, a New York főpincére eltüntette hatalmas bukszájában, az örömnünnep hitellel zárult.

– Tudod, mi a családi tragédia? – kérdezte Kosztolányi Árpád igazgató úr kollégájától.

A kérdezett éppen ivott, nyelte a pompás buckai kadart, vállát füléig vonta.

– Az unokaöcsém is ír.

– A Brenner gyerek?

– Az.

– Pedig ő orvos akar lenni.

– Az.

– Mi köze hát az irodalomhoz?

– Mi köze? Jó kérdés.

– Megbolondult az a gyerek?

– Meg.

A cigánybanda átvonult a különterembe, mert megjött a polgármester úr és kedves neje. Rövidesen megjöttek az egyház szolgálói is, minden felekezett. És megérkeztek a helyőrség főtisztjei is. Sarkantyú pengett, pincérek kardokat fogasra akasztottak. A helyőrségi hölgyek kissé lármásak voltak, hozzászórtak, férjeik általuk lettek főtisztökké, hozományuk minden kátyút elsimított.

A cigánybanda a polgármesterné nótáját zengette, a polgármester úr kezét csókolta nejeinek, leültette természetességét a főhelyre, nyögve köszöntötte a nagyasszony fenekét a szék. A város első embere mielőtt helyet foglalt volna, megpödörte bajszát, és körülnézett a különteremben. Kikerekedő szemmel mindenki visszanézett rá, díszes rá-májából még Ferenc Jóska is. Ő erre körbenyalta ajkát, s kijelentette:

– Uraim, olyan várost építünk e sívó homokon, hogy csudájára jár majd a világ!

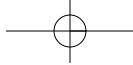
Korty nélkül tüntette el a palicsi barackpálinkát, nem egyet, de kettőt, öntötte csak torkába, csörgött az odalent, nyelni nem kellett hozzá.

– Ez a művészet, úgy inni, hogy nem nyelsz közben – jegyezte meg a főrabbi, akiről hívei azt terjesztették, igazi csudatévő.

Két esperes is bólogatott a szent ember eme megjegyzése kapcsán, s bemutatták ők is az ivászat magasiskolájának alapvető követelményét.

Aztán megjöttek a színésznék is, az elcsukló hangú primadonna a szervezők gondoskodásának köszönhetően az Irodalmi Társaság első emberével átellenben foglalt helyet, savószemével az elnök úr nyomban a csillagocska kárminos képébe kacsintott, bizonyítván, a leves forrón tartható órákon át, de a kiszáradt torokba errefelé önteni kell ám a nedűt!

– A kiszáradt torok az ember legocsmányabb állapota – idézte a Talmudból a főrabbi.

A színművész urak eleje az asztal végén kapott helyet, megtűrték vagytok, üzente az asztalsarka, de őket nem érdekelte pillanatnyi megaláztatásuk, pertuban leszünk mi néhány percen belül, villogta szemük.

A pincérek föltálaták a pompás *báránylevest*, aztán vegyes *filets* körítve, majd *fácán kompóttal*, követte a *rántott bárány salátával*, végül *giardinetto*. Ez utóbbi gazdagon volt kiállítva, téstaneműeket is foglalt magában.

A Bácsmegeyi Függetlenség 1909. január 28-ai számában a tudósító imígyen számolt be a különös művelődési eseményről:

„Az Irodalmi Társaság megjelent zombori tagjainak tiszteletére volt adva a vacsora. Vértesi elnököt tették közép-re, mellette Révész Ernőné egyfelől, másik oldalról Engländer Rezsza.

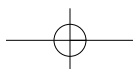
A híres szabadkai siller legjobb minőségében kerülvén az asztalra, csakhamar beszédessé váltak az ajkak, a szóár azokat is magával ragadta, akik csak vizet ittak. Elsőnek szólalt fel Milkó Izidor dr. lyceumi elnök, és sok szép szóval éltette Vértesi Károly irodalmi társasági elnököt. Vértesi viszont Milkó dr. elnököt, a finom érzésű és ragyogó tollú író. Pataj Sándor dr. főtitkár, az ügyes rendezőket: Winkler Elemér dr.-t és ifj. Lányi Ernőt éltette. Lukácsy István az Irodalmi Társaság zombori szereplőire, Békefy Gyula dr. a szabadkai szereplőkre emelt poharat. Ifj. Lányi Ernő a jelenvolt hölgyekre, Latinovits Szaniszló a szabadkai nőkre köszöntött. Milkó Izidor dr. Békefy Gyulát éltette, Vajda dr. pedig Toncs Gusztávot. Patyi István Winkler Elemér dr.-hoz szállt. Engländer Rezsza a nők egyenjogúsításáról szólt. Patyi István Révész Ernőre emelt poharat. Végül Vértesi Károly Szabadka város közönségét éltette. A lakoma igen kedélyes volt, fesztelen társalgás fűszerezte. A társaság egy része befejezésül a Pannónia új kávéházba ment.”

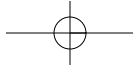
Végül a bácsországi irodalom kemény magja a Polikárp utcai Kisszállóban kötött ki, ahol ugyancsak nagy viháncolást csaptak Madám Kátó művésznőivel. Viszont az elnök urat, az ünnepi nagyharang kongásával kommunikáló Vértesi Károlyt a Bárányban tartották a rendezők, megnyervén számára az elcsukló hangú primadonna kegyeit. Ám az elnök úr nem kortyolt az angyali serlegből, teli lett a lelke is szegénynek, még a különteremben csordultig lett, mint a mennyei köcsög ki is buggyant belőle a fölösleg.

– Disznó! – visította a primadonna a rózsaszín lakosztályban, mert rángatózni kezdett az ő gyomra is a végigokádott szőnyeg láttán.

Az elnök úr fejét egy lompos cseléd tartotta, akinek haját leszorította a fodros fi tyula, arca rezzenéstelen, Vértesi Károly pedig ordítva öklendezett, szenvedett a biedermeier díszes porcelán *serbli* fölött. Vulkan ébredt akkor éjjel Szabadkán. Aztán csönd lett, az elnök úr fejét ágyra dobta ápolója, s a nagy ember keresztbeterült a nyoszolyán. Pár perc múlva iszonyatos horkolás rezegtette meg a rózsaszín firhangos ablak üvegtábláit. A mogorva néember csoszogva elvonult az éjjelivel.

A primadonna sziszegni kezdett, tépdeste a kabátkája csücskét, de az éjszakai pincér unszolására megragadta a rózsaszín lakosztály bejárati ajtajának belső kilincsét, nagyestélyi ruhája akkor már a nyakában volt, és a pincér helyrelődította a megviselt díva idegállapotát.

Milkó Izidor doktor fiákeren tért haza, kedélyesen kopogott a lovacsák patája a sárga keramitköveken. A Wesselényi utcában Jámbor Pál, a legkorábban kelő szabadkai író jött szembe a lovacsákkal és tárcaírónk rozmaringos hangulatával. Jámbor Pál már vagy tíz éve kint lakott a Bajai úti temetőben, de hősünknek föl sem tűnt a hajnali csoda, éleset kurjantott virágos jókedvében, és integetett kedvesen a sorstársnak. A bököm bajszú fiákeres halkán füttyentett, hazaért írónkkal a konflis.

– Szép esténk volt, csudaszép éjszakánk! – nevetett Milkó doktor a kiskapu előtt reá váró Harun-al Rasid kalifa antracit szemébe. A híres bagdadi uralkodó akkor járt éppen Szabadkán, természetesen inkognitóban. Hasonlított egy kicsit Jámbor Pálra és talán parányit a redingotos, pakombartos fiákeresre is, aki Ferenc Jóska igazi alteregója volt azon a hajnalon. A keleti kényúr meghajolt mélyen a hazatérő lyceumi elnök előtt, és bebocsáttatást kért a tárcaírók doyenjének hullámzó titkokkal bélelt szivárványtermébe.

Öreganyám krumplistarhonyája

Mindannyian ismerjük a mesék világát, amelyben mindenféle mesealakok léteznek, tündérek, sárkányok, vasorrú bábák, táltoslovak, s azt is tudjuk, hogy ez a világ túl van az Óperenciás tengeren is meg az üveghegyeken és a korpakazlakon is, ám arra lakik egy kurta farkú kismalac, s ő bezzeg kitérja orrával a barátok mélyéből a csudaszép történeteket.

Azonban megeshetnek különös események a mi tájunkon is, igaz, nagyritkán, de ha odafigyelünk környezetünkre, talán tanúi lehetünk annak, hogyan születik a mese.

Minden azzal kezdődött az én esetemben, hogy nagyanyám azt mondta egy napon, kisunokám, főzök neked krumplistarhonyát!

– Én nem szeretem a krumplistarhonyát! – dacoskodtam.

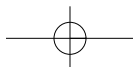
Öregszülém felvonta szemöldökét:

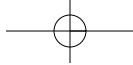
– Ettél már ilyen ételt?

Meghökkentem, hiszen azt sem tudtam, mi fán terem a krumplistarhonya? De hát a gyerek olyan teremtmény, hogy viszolyog az ismeretlentől. Az én nagyanyám nem dorgált meg, nem kiabált rám, ha nem eszed meg a főztömet, beléd tömöm!, ahogy némely nőszemélyek rémíszigetlik a kákabélú gyerekecskéket. Nem volt az én szülém ijesztgetős fajta, ehelyett ölébe vont, és mesélni kezdett.

– Amikor a mi tájékunkon vizitáltak kedveseink, Jézus urunk és Szent Péter urunk, akkor ők is megkóstolták a zentai krumplistarhonyát, és ízlett ám nekik, de nagyon!

– Krumplistarhonyát ettek? – hitetlenkedtem tágra nyitott szemmel.

– Azt bizony! A Nagylapos első számadója, a legöregebb Bules vendégelte meg őket az után, hogy a szentek megleckéztették a kivagyfi fölsőhegyi kovácsot.

– Megleckéztették? – hökkentem öregszülemre, mert bizony én akkor tájt nem tudtam még, mit jelent a megleckéztetés.

– Az úgy esett akkoriban, hogy lejöttek a Mennyből a Földre a mi kedveseink, Jézus urunk és Szent Péter urunk. Emberi gúnyát húztak magukra, senki nem ismerhette fel őket, egyszerű vándoroknak látszottak mindenki szemében. Hát ahogy mentek, mendégéltek, csizmájukra vastagon ráakódott már az út pora. Végül megérkeztek Fölsőhegyre is. Fúrta oldalukat a kíváncsiság, mert vizitációjuk során számtalanszor fülükbe jutott a hír, hogy a fölsőhegyi kovács a mesterek mestere. Még Rúzsa Sándor, a híres betyár is nála patkoltatja az elkötött pompás lovakat!

– Ki lehet ez az atyafi? – tűnődött Jézus urunk gyaloglás közben.

No, megérkeztek a mi kedveseink Fölsőhegyre, nem is kellett kérdezősködniük senkitől, hol lakik a kovács, merre a műhelye, mert ahogy jöttek befelé a Tornयो-si úton, azonnal a szemükbe tűnt egy csoportosulás. A kovácsműhely előtt álltak a szájtatók, és bámulták, hogyan patkol a híres-neves fölsőhegyi kovács, aki nem más, mint a mesterek mestere.

Azzal kezdte a nagyhírű patkóvitéz, hogy elkapta a ló nyakát, csavarintott egyet rajta erőteljest, a ló azonnal lefeküdt, a segédek meg hurkot vetettek a csüdjeire, hátára fordították az állatot, és kényelmesen patkolni kezdett a kovács. A segédek kézre adták neki a szerszámokat, patafaragót, patkót, szöget, kalapácsot, különböző fogókat, reszelőket. Serényen járt a kovács két keze, néha különös mozdulatokat tett, köröket írt a levegőbe a kalapácsával, a szájtatók hangosan hüledeztek, dicsérték a művészetét.

Ahogy elkészült a patkolással, megoldotta a kovács a ló lábán a hurkokat, a paripa talpra szökkent, megrázta magát, és fölnyihogott.

– Ez igen! – kiáltott egy bajszos.

– Nincs is a világon nálánál különb! – toldotta meg egy taplósipkás.

A kovács végignézett bámulóin, megpödörte bajszát, csípőre vágta két kezét, csak úgy csattant a bőrköténye, kihívóan jártatta körbe a tekintetét, s dölyfösen kérdezte:

– No, emberek, ki vagyok én?

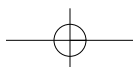
– Kend a mesterek mestere! – zúgott a tömeg.

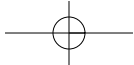
Hízott erre a kivagyfi kovács mája, dagadt a zúzája, kevélyen forgatta bozontos fejét, mintha alattvalóit szemlélné. De haragosan villant a szeme, ahogy Jézus urunk tekintetébe akadt. Kétkedést vélt fölfedezni a mi szentünk pillantásában.

– Kend tán nem hiszi azt, amit az emberek mondanak?

Jézus urunk szelíden elmosolyodott.

– Én ugyan nem vagyok a mesterek mestere, ahogy kend állítatja magáról. Igaz, engem egykor megtiszteltek valahányan, és Mesternek szólítottak. De ez más miatt esett. Ám megpróbálhatom én is a patkolás művészetét, ha lenne itt ló, amelyik új papucsra vágyik.

A szájatátók gyülekezete morogni kezdett, a zsírosabbja visszafogta lovát, nem adja egy ismeretlen kezébe, még tönkreteszi a jószágot, hisz a rossz patkolás olyan, mint az átok, az igavonó munkaképtelenné válik miatta.

– Nem számítok érte fizetséget! – biztatta Jézus urunk a gazdákat.

Azok csak morogtak a bajszukba, senki nem állt kötélnek, hiába volt a szíves hívogatás.

S akkor megjelent a falu legelesettebb, legszegényebb embere, a cingár Matykó. A lova is olyan volt, mint a gazdája, sovány, úgy járt a nyikorgó szekér előtt, mintha táncolna, pedig nem volt jókedve a szegény párának, tántorgott az kínjában, a csontjai meg zörögtek, szinte már hálni járt belé a lélek.

– Gyere, Matykó! – szóltak az emberek a szerencsétlenre. – Itt egy vándor atyafi, ingyen patkolja meg a lovadat, ha akarod.

Matykó Jézus urunkra nézett.

– Ingyen nem kérem a munkát, jó szóval megfizetek érte.

– Az a legigazibb fizetség – mondta Jézus urunk.

Matykó kifogta gebéjét a kocsi elől, s a kötőféket Jézus urunk felé nyújtotta.

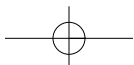
Jézus urunk Szent Péterre mutatott:

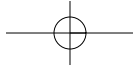
– A kötőféket a segédem fogja.

Szent Péter megsimogatta a ló pofáját, erre megnyugodott a reszkető jószág.

Jézus urunk lekanyarította válláról előbb a szűrét, aztán a tarisznyáját, könyéig nyúlt bele, kotorászott kicsinyég, majd előhúzta fanyelű bicskáját. Kinyitotta, megszemlélte az élet, hüvelykujjával meg is próbálgatta, jó lesz, dörmögte. Azzal a gebéhez lépett, előbb paskolt egy-kettőt a nyakán, majd megfogta jobb első lábát, és egy szempillantás alatt térdben levágta. A ló nyugodtan álldogált tovább, észre sem vette, hogy hiányzik tőrből a lába, s a vére sem csöppent. Az emberek visszatartották lélegzetüket, csak Matykó jajdult fel keservesen, ám elhallgatott nyomban, amikor látta, hogy Jézus urunk nyugodtan odamegy a satuhoz, befogja a lólábat, s hipp-hopp, egy szempillantás alatt rajta termett a patkó! Akkor a gebéhez tért, megnyálazta a levágott lólábat, és visszaragasztotta. Lássatok csudát! A láb abban a minutumban a helyére forrott! Dobbantott is vele elégedetten Matykó sovány kancája. S akkor következett a bal első láb, majd sorban a két hátsó. S ahogy Jézus urunk visszaragasztott egy-egy megpatkolt lábat, úgy változott meg Matykó Csillag lovának a teste. Előbb megtelt izommal, eltűntek a kitüremlett bordák, aztán kifényesedett a szőre is. Sokan azt mondogatták még száz év múlva is, aranyszőrű táltossá változott át az a szegény gebe! És ajándékozott is később gyönyörű csikókat Matykónak, aki jó pénzért eladhatta őket a bajsai bárónak. Lett is Csillag maradékaiból olyan nyalka ménes Zobnaticán, amelynek csudájára járt a világ!

Jézus urunk Matykó rozoga fogatára nézett. Nem szólt ő semmit, csak néhány szerszámot a kezébe vett, serényen kopogtatta a kerekeket, a tengelyeket, a rudat, az oldalakat, a saroglyákat, még a szekér szárnyát is gyámolította, és teremtett is olyan kocsit Matykónak, hogy még a dédunokái is megörökölhették, nem kopott az meg soha!

A munka befejeztével Jézus urunk megkérdezte a báméskodókat:

– No, atyámfiak, ki vagyok én?

Az emberek egyik ámulatból a másikba estek, szájuk is tátva maradt a nagy csudálkozástól. Legnagyobb a kivagyri kovács tátotta száját. De gyorsan észre tért, érezte, itt a becsülete forog kockán! Halkan rebegte hát:

– Kend a mesterek mestere!

– Abbiza! – zúgott a tömeg.

A fősőhegyi bíró meg azt találta mondani:

– Kend, kovács uram, kisinasa se lehetne ennek a vándornak!

Kirobbant a nevetés! Kacagott ott mindenki, a kivagyri kovács meg szégyenében és dühében a füstös műhely legsötétebb zugába bújt.

A hír sólyomszárnyon röppent szét a Tisza mentén, miszerint a fősőhegyi kivagyri kovács, aki olyan büszke volt patkolótudományára, hogy a mesterek mestérének nevezte magát, ugyancsak messze áll e megtisztelő címtől, hiszen akadt olyan atyafi, aki megmutatta neki, mit is jelent az igazi patkoló tudomány. Meg is mosolyogta mindenki a beképzelt kovácsot!

Jézus urunk és Szent Péter urunk tovább vándoroltak, el a Nagylaposra, Zenta délnyugati sarkára, ahol épp ebédidőben találták a juhászokat. A legöregebb Bules, a nagylaposi első számadó tisztességgel meginvitálta a vándorokat ebédre.

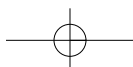
– Jöjjenek, kendek, tartsanak velünk, jó krumplistarhonyára!

Sem Jézus urunk, sem Szent Péter urunk nem ismerték addig a krumplistarhonyát, ki is főzött volna nekik olyat? Kíváncsian figyelték hát, hogyan készíti a vén számadó bográcsában a különös ételt.

Ekkor letett engem az én nagyanyám puha fészeköléből, elővette az öreg öntöttvas lábast, amelyet még a nagyanyjától, az én ükanyámtól örökölt, az asztalra tette, s vágni kezdte bele a jóféle szalonnát.

– Az öreg Bules is azzal kezdte a krumplistarhonyát, hogy szalonnát vágott a bogrács fenekébe – fűzte tovább szülém a mese fonálát. – Tűzre tette, pirítgatta, majd vörshagymát rakott rá, üvegesre varázsolgatta, majd belemarkolászta a szolgálán lógó edénybe a karikára vágott krumplit. Mínderre pirospaprikát szórt, kavargatta lassan, hogy oda ne kapjon, meg ne égjen a paprika, az meg áttetszőn virított a zsíros krumplin, mint a rubin. Végül felöntötte vízzel. Lassú tűzön főzte a híg levű ételt, amelynek pompás illata körbefutott a szárnyékon. Bizony összeszaladt a nyál mindenki szájában, szentjeink is jó nagyokat nyeltek, és lesték bográcsban a csudát. Megvizsgálta a legöregebb Bules a krumplit, puhul-e már, puhul, dűnnyögte ősz bajuszába. Kezébe vett egy kék vászonzacskót, belenyúlt és szűk marokkal annyi tarhonyát mért a készülő ételbe, ahányan sorakoztak az éhesek. Vetett bele még hegyes, sötétzöld csípős paprikát is, meg sót is, hogy ízletes legyen az ebéd. Nézte Jézus urunk, és nézte Szent Péter urunk is, hogyan dagad a tarhonya, hogyan issza el a lét. Az izzó parázs fölött rázogató, forgatóni kezdte a legöregebb Bules a bográcsot, amelyben ugrálni kezdett a tartalom, s jól megpirította a labdaformává összeállt ételt.

Zenta felől fűjdogált a kellemes szellő, szárnyai között kihozta Nagylaposra a Szent István plébániatemplom déli harangszavát, erre hőseink kalapot emeltek,

keresztet vetettek magukra, hálát rebegtek, és körülülték a fűben a bográcsot. Mindenki kezébe fakanál került, és sorban, egymás után kanalaztak egyet-egyet a jóféle elemóziából.

Az első falat után Jézus urunk elragadtatással szólt:

– Számadó uram, úgy hallottam, kend errefelé a legöregebb. Bizony meg is érdemli a nevét! Tényleg kend köztünk a legöregebb, amely szó nemcsak a legidősebbet, de a legnagyobbat, a legkülönbet, az elsőt is jelenti! Értőbb szakáccsal nem találkoztam eddig a föld kerekén, pedig megfordultam már a világ négy sarkában is!

Elmosolyodott az öreg Bules, és szerényen válaszolt:

– Öregapámtól tanultam én főzni a szárnyékon még kisbojtár koromban. De én az elődöm nyomába sem léphetek! Ha ő tűz fölé, a szolgafára akasztotta a bográcsot, énekelt abban az étel, úgy főtt ízletesre! És ne dicsérjen kend engem, mert úgy járhatok, mint a fősőhegyi kivagyi kovács, akire, úgy mondják, bosszúságában és szégyenében ráfakadt az epéje, mert úton útfélen azt prédikáltatta magáról, hogy ő a mesterek mestere. S mit ad Isten? A minap kiderült róla, hogy kisinasa sem lehet egy valódi mesternek: egy vándorlegény lepipálta patkolási tudományában! Tán kendek is hallották a furcsa történetet. Ám, ha ízlett az ételünk, jó szívvel adtuk, válják egészségükre, s ami a legfontosabb, az Úristen áldása ne kerüljön minket!

A történet végére elkészült a mi krumplistarhonyánk is. Öregszülém öntöttvas örökségéből terjedő pompás illat asztalhoz csalogatott engem, és olyan jót azóta sem ettem kedvenc ételemből, a krumplistarhonyából, mint akkor, amikor először kóstoltam, amikor az én nagyanyám Jézus urunkról, a fősőhegyi kivagyi kovácsról meg a legöregebb Bules nagylaposi számadóról mesélt énnékem.

